

Chambre des Représentants

SESSION 1965-1966

25 MARS 1966

PROPOSITION DE LOI

modifiant les lois coordonnées sur les pensions militaires en ce qui concerne certains prisonniers politiques des guerres 1914-1918 et 1940-1945, par l'assimilation au temps de service à l'armée mise sur pied de guerre du temps passé en captivité.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Nous nous référons à l'Exposé général du Budget des Recettes et Dépenses pour l'exercice 1966, qui contient le passage suivant sous l'intitulé : Victimes de la guerre.

« Conformément à la Déclaration gouvernementale, un effort spécial sera également consenti pour les victimes de la guerre. Un groupe de travail a été constitué le 5 novembre 1965, comprenant des délégués du Gouvernement et du Comité de contact des associations patriotiques, en vue d'étudier les revendications présentées par les victimes de la guerre ».

En vue de faciliter le travail de cette Commission et de rencontrer les choix que le Gouvernement préconise, il est nécessaire de traduire en termes de propositions de loi un certain nombre de revendications des victimes de la guerre.

Aussi convient-il de déposer à nouveau la proposition n° 134/1 du 13 juillet 1961 que la dissolution a rendue caduque, en décrivant la situation de certains prisonniers politiques après chacun des deux conflits mondiaux.

I. — Historique. — Après la première guerre mondiale.

A. — Au cours de la guerre 1914-1918, de nombreux jeunes gens quittèrent la Belgique occupée en vue de rejoindre l'armée belge sur l'Yser en passant par la frontière hollando-belge. Si cette évasion fut relativement aisée au début de l'automne 1914, elle fut, peu après, rendue plus difficile par le fait que l'ennemi prit des mesures de garde

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1965-1966

25 MAART 1966

WETSVOORSTEL

tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen, wat betreft sommige politieke gevangenen van de oorlogen 1914-1918 en 1940-1945, door gelijkstelling van de in gevangenschap doorgebrachte tijd met de dienstdienst in het leger op oorlogsvoet.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Wij verwijzen naar de algemene toelichting van de begroting van ontvangsten en uitgaven voor het dienstjaar 1966, waarin onder de titel « Oorlogsslachtoffers » het volgende te lezen staat :

« Overeenkomstig de Regeringsverklaring zal eveneens een speciale inspanning gedaan worden voor de oorlogsslachtoffers. Op 5 november 1965 werd een werkgroep samengesteld, waarin afgevaardigden van de Regering en van het Contactcomité van de vaderlandse verenigingen zetelen, met het oog op het bestuderen van het eisenprogramma van de oorlogsslachtoffers. »

Om het werk van die Commissie te vergemakkelijken en aan de keuze van de Regering te beantwoorden, moeten een aantal eisen van de oorlogsslachtoffers in wetsvoorstellen worden verwerkt.

Daarom dienen wij het ingevolge de ontbinding vervallen voorstel n° 134/1 van 13 juli 1961, waarin de toestand van sommige politieke gevangenen na ieder van de twee wereldoorlogen wordt uiteengezet, opnieuw in.

I. — Historisch overzicht. — Na de eerste wereldoorlog.

A. — Tijdens de oorlog 1914-1918 verlieten tal van jonge lieden het bezette grondgebied van België om zich over de Belgische-Nederlandse grens bij het Belgische leger aan de IJzer te voegen. Die ontsnapping was vrij gemakkelijk in het begin van de herfst 1914. Later werd zij echter moeilijker, omdat de vijand steeds strengere

sans cesse croissantes et barra finalement la frontière par un réseau électrifié continu, surveillé de jour et de nuit, complété par un service de renseignements et de police à l'intérieur du territoire. C'est ainsi que de nombreux jeunes gens furent arrêtés dans leur entreprise difficile et connurent, dès la première guerre mondiale, les rigueurs des camps de concentration.

B. — Le sort des prisonniers était ordinairement le suivant : trois mois d'incarcération dans une prison puis déportation dans un camp en Allemagne jusqu'à la fin de la guerre. Les Allemands les considéraient comme prisonniers civils (Zivilgefangenen), par opposition aux prisonniers de guerre dont ils partageaient parfois les mêmes camps ou les mêmes commandos de représailles.

C. — Après leur retour de captivité, l'Etat belge les considéra comme « Prisonniers politiques » sans toutefois leur accorder un statut légal comme ce fut le cas pour les prisonniers politiques de la guerre 1940-1945. Le seul titre de reconnaissance fut l'octroi de la « Médaille du Prisonnier politique » instituée par l'arrêté royal du 26 décembre 1930. Cette distinction honorifique vient d'être complétée récemment par les dispositions de l'arrêté royal du 17 août 1951, attribuant aux prisonniers politiques de la guerre 1914-1918 la « Médaille commémorative de la guerre 1914-1918 » et la « Médaille de la Victoire ».

Voulant cependant reconnaître le mérite des jeunes gens en cause, le Gouvernement les dispensa du service militaire en temps de paix, soit entièrement, soit partiellement, suivant la durée de leur captivité. Cette mesure a fait l'objet d'une disposition de la loi du 1er mars 1919 sur le recrutement pour la levée spéciale de 1919.

D. — La majeure partie des anciens prisonniers politiques demandèrent le bénéfice des dispositions de la loi. Par contre, un certain nombre, ayant la vocation des armes, s'engagèrent et firent carrière à l'Armée ou à la Gendarmerie, soit comme officiers, soit comme sous-officiers. Une cinquantaine d'entre eux suivirent les cours des deux dernières sessions des C. I. S. L. A. (Centre d'instruction des sous-lieutenants auxiliaires) et furent nommés sous-lieutenants au cours de l'année 1921, promotions de mars, juin et décembre. Notons que, pour la nomination d'officier, les anciens prisonniers politiques furent assimilés aux anciens combattants de leur promotion de C. I. S. L. A. et furent nommés aux mêmes dates à condition de compter deux années de grade de sous-officier comme la loi l'exige. Les autres candidats appartenant aux mêmes sessions et qui ne répondaient pas à l'une des deux qualités citées ci-dessus ne purent être nommés avant que la liste des anciens combattants et anciens prisonniers politiques fut épuisée.

Si les anciens prisonniers politiques de 1914-1918 ont bénéficié d'une juste et équitable assimilation, sans qu'aucun texte légal en fasse mention, par contre le temps passé en captivité n'est pas retenu dans le calcul des annuités pour la pension d'ancienneté de service, étant donné que les intéressés n'avaient pas la qualité militaire au moment de leur arrestation. En effet, les prisonniers politiques ne figurent pas parmi les bénéficiaires des lois coordonnées sur les pensions militaires qui font l'objet des articles 2 à 6 du Titre 1er; quant à l'article 51 ayant trait aux bonifications, il n'envisage que le cas des prisonniers de guerre et des internés.

E. — Nous nous trouvons ainsi devant une diversité de sorts réservés aux prisonniers politiques de la première guerre :

bewakingsmaatregelen nam en ten slotte de grens afsloot met een doorlopend geëlektriseerd net, dat dag en nacht werd bewaakt, en aangevuld was met een inlichtings- en politiedienst in het binnenland. Zo werden talrijke jongelieden bij hun gewaagde onderneming aangehouden en maakten zij reeds in de eerste wereldoorlog kennis met de concentratiekampen.

B. — De gevangenen werden gewoonlijk behandeld als volgt : drie maanden opsluiting in een gevangenis, daarna deportatie naar een kamp in Duitsland tot het einde van de oorlog. De Duitsers beschouwden hen als burgerlijke gevangenen (Zivilgefangenen), in tegenstelling met de krijgsgevangenen, waarmee zij soms dezelfde kampen of dezelfde represaille-commando's deelden.

C. — Na hun terugkeer uit gevangenschap, beschouwde de Belgische Staat hen als « politieke gevangenen », zonder hun echter een wettelijk statuut toe te kennen, zoals aan de politieke gevangenen van de oorlog 1940-1945. Als enige blijk van erkentelijkheid werd hun de « Medaille van de politieke gevangene » toegekend, die ingevoerd werd bij koninklijk besluit van 26 december 1930. Dat ereteken werd onlangs aangevuld door de bepalingen van het koninklijk besluit van 17 augustus 1951, waarbij aan de politieke gevangenen van de oorlog 1914-1918 de « Herinneringsmedaille van de oorlog 1914-1918 » en de « Zegemedaille » werden verleend.

De Regering wist echter de verdiensten van bedoelde jongelieden naar waarde te schatten en stelde hen hetzij volledig, hetzij gedeeltelijk, vrij van militaire dienst in vredetijd, naargelang van de duur van hun gevangenschap. Die maatregel maakte het voorwerp uit van een bepaling van de wet van 1 maart 1919, betreffende de werving voor de bijzondere lichte van 1919.

D. — De meeste gewezen politieke gevangenen vroegen het genot van de bepalingen van de wet. Anderen echter, die zich tot het leger aangetrokken voelden, gingen een dienstverbintenis aan en maakten, als officieren of onder-officieren, carrière in het leger of bij de rijkswacht. Een vijftigtal onder hen volgden de lessen van de laatste twee zittingen van het O. C. H. O. L. (Opleidingscentrum voor hulponderluitenen) en werden in 1921 tot onderluitenant benoemd (promoties van maart, juni en december). Er valt op te merken dat de gewezen politieke gevangenen voor hun benoeming tot officier werden gelijkgesteld met de oudstrijders van hun O. C. H. O. L.-promotie en dat zij op dezelfde data werden benoemd, op voorwaarde dat zij, zoals de wet voorschrijft, twee jaren in de graad van onderofficier hadden doorgebracht. De andere kandidaten die tot dezelfde zitting behoorden en die een van de hierboven vermelde hoedanigheden niet bezaten konden niet worden benoemd vooraleer de lijst der gewezen oudstrijders en politieke gevangenen was uitgeput.

Alhoewel de gewezen politieke gevangenen 1914-1918 een billijke en rechtvaardige gelijkstelling hebben genoten, zonder dat daarvan in enige wettekst wordt gewag gemaakt, komt de tijd die in gevangenschap werd doorgebracht niet in aanmerking bij de berekening van de annuïteiten van het dienstancienniteitspensioen, omdat de belanghebbenden op het ogenblik van hun gevangenneming niet-militairen waren. De politieke gevangenen komen inderdaad niet voor onder de rechthebbenden van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen, die behandeld worden in de artikelen 2 tot 6 van Titel I. Van zijn kant heeft artikel 51, dat handelt over de bonificaties, alleen betrekking op de krijgsgevangenen en de geïnterneerden.

E. — Uit wat voorafgaat blijkt dat het lot van de politieke gevangenen uit de eerste wereldoorlog verschilt volgens hun geval :

1) Pour un civil ancien prisonnier politique qui ne s'est pas engagé à l'armée, le temps passé en captivité a compté comme service militaire puisqu'il a été dispensé, en tout ou en partie, de ses obligations de milice.

2) Pour un ancien prisonnier politique qui embrasse la carrière militaire, le temps passé en captivité, préliminaire à son engagement, ne compte pas comme service militaire puisqu'il n'intervient pas dans le calcul des annuités pour la pension d'ancienneté.

3) L'Etat accorde aux anciens prisonniers politiques les mêmes distinctions honorifiques qu'aux anciens combattants de la guerre 1914-1918 et les range dans la même catégorie pour certaines nominations.

4) L'assimilation des anciens prisonniers politiques militaires de carrière aux anciens combattants de 1914-1918 n'est donc que partielle; elle se situe sur le plan moral plutôt que sur le plan matériel.

II. — Après la guerre 1940-1950.

L'occupant a réservé, pendant la seconde guerre mondiale, le même sort qu'à leurs aînés de 1914-1918 aux jeunes gens qui ont tenté de rejoindre les forces belges en Grande-Bretagne et qui ont été arrêtés pour ce motif.

Ceux qui ont eu le bonheur de revenir des geôles et des camps de concentration ont bénéficié d'un statut légal qui fait l'objet de la loi du 26 février 1947. Il faut reconnaître cependant que le statut en question est muet en ce qui concerne l'assimilation qui nous intéresse et les avantages qui en découlent pour une pension éventuelle. Mais, en se référant aux statuts de la Résistance armée, de la Résistance par la Presse clandestine et des Agents de renseignements et d'action, on trouve des dispositions qui règlent ces deux dernières questions. Toutefois, l'application de ces statuts révèle que les prisonniers politiques arrêtés pour des activités patriotiques reconnues, ayant séjourné dans les mêmes prisons et les mêmes camps pendant les mêmes temps, seront traités différemment en matière de pension, suivant la nature du second statut dont ils bénéficient.

Les prisonniers politiques résistants armés ou agents S. R. A. sont considérés comme ayant été en service à l'armée mobilisée pendant toute la durée de leur captivité. Quant à ceux qui ne bénéficient que du statut du prisonnier politique, un arrêté-loi pris à Londres le 16 décembre 1943 leur accorde le bénéfice éventuel des lois coordonnées sur les pensions militaires, uniquement en matière d'invalidité pour blessures, affections ou maladies, contractées par le fait de l'ennemi au cours de leur évasion. Cet arrêté-loi est d'ailleurs devenu caduc depuis la publication des lois coordonnées sur les pensions de réparation du 5 octobre 1948.

III. — Conclusions.

Les prisonniers politiques de 1914-1918 capturés pour avoir tenté de rejoindre nos forces sur l'Yser et les prisonniers politiques de 1940-1945 capturés pour avoir voulu rejoindre nos forces en Grande-Bretagne se trouvent dans les mêmes conditions: leur captivité n'intervient pas dans la supputation de leurs services militaires s'ils ont, après leur retour à la liberté, embrassé la carrière des armes.

1) Voor een burger, gewezen politiek gevangene die geen dienst bij het leger heeft genomen, werd de tijd die hij in gevangenschap heeft doorgebracht als legerdienst aangerekend, aangezien hij geheel of ten dele van militie-verplichting werd vrijgesteld.

2) Voor een gewezen politiek gevangene die de militaire carrière heeft gekozen wordt de tijd die hij vóór de dienstverbintenis in gevangenschap heeft doorgebracht niet als militaire dienst aangerekend, aangezien hij niet in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de annuïteiten van het anciënniteitspensioen.

3) De Staat verleent aan de gewezen politieke gevangenen dezelfde eervolle onderscheidingen als aan de oudstrijders van de oorlog van 1914-1918 en rangschikt ze in dezelfde categorie voor sommige benoemingen.

4) De gelijkstelling van de gewezen politieke gevangenen beroepsmilitairen met de oud-strijders van 1914-1918 is dus slechts gedeeltelijk en zij ligt veeleer op zedelijk dan op materieel gebied.

II. — Na de oorlog van 1940-1945.

Tijdens de tweede wereldoorlog heeft de bezetter aan de jongelieden die gepoogd hebben zich bij de Belgische strijdkrachten in Groot-Brittannië te vervoegen en om die reden aangehouden werden, hetzelfde lot beschoren als aan hun voorgangers van 1914-1918.

Zij die het geluk hebben gehad uit de gevangnissen en concentratiekampen weer te keren hebben een wettelijk statuut bekomen, dat bij de wet van 26 februari 1947 werd ingevoerd. Men moet echter toegeven dat bedoeld statuut niets behelst in verband met de gelijkstelling die ons aanbelangt noch met de voordelen welke daaruit voortvloeien met het oog op een eventueel pensioen. Wanneer men echter de statuten neemt van de Gewapende Weerstand, van de Weerstand door de Sluikpers en van de Inlichtings- en Actieagenten, dan treft men bepalingen aan waarbij deze laatste twee kwesties worden geregeld. Uit de toepassing van deze statuten blijkt echter dat politieke gevangenen die wegens erkende vaderlandslievende activiteiten aangehouden werden, die in dezelfde gevangnissen en in dezelfde kampen gedurende dezelfde tijd verbleven, inzake pensioen op verschillende wijze behandeld worden naar gelang van de aard van het tweede statuut dat zij genieten.

De politieke gevangenen, leden van de Gewapende Weerstand of agenten van de I. A. D., worden beschouwd als zijnde in dienst geweest van het gemobiliseerd Leger tijdens de gehele duur van hun gevangenschap. Wat diegenen betreft die slechts het statuut van de politieke gevangene genieten, kent een besluitwet, te London genomen op 16 december 1943, hun eventueel het genot toe van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen, doch alleen inzake invaliditeit wegens verwondingen, kwalen of ziekten opgelopen door toedoen van de vijand tijdens hun ontyluchting. Bedoelde besluitwet is trouwens vervallen sedert de bekendmaking van de gecoördineerde wetten op de vergoedingspensioenen van 5 oktober 1948.

III. — Besluiten.

De politieke gevangenen van 1914-1918 die gevangen genomen werden omdat zij gepoogd hebben zich bij onze strijdkrachten aan de IJzer te vervoegen en de politieke gevangenen van 1940-1945 die gevangen genomen werden omdat ze zich bij onze strijdkrachten in Groot-Brittannië wilden vervoegen, bevinden zich in dezelfde toestand: hun gevangenschap komt niet in aanmerking bij de berekening van hun legerdienst indien zij, na hun invrijheidstelling de militaire loopbaan gekozen hebben.

Il est de pure équité d'assimiler au service militaire à l'armée mobilisée, le temps passé en captivité comme civils par les jeunes gens qui, au cours des deux guerres mondiales ont, au péril de leur vie, tenté de rejoindre l'armée pour y faire campagne et qui ont payé chèrement, dans les prisons et dans les camps de concentration, un geste d'une haute portée patriotique. Par ailleurs, en s'engageant à l'armée après leur retour des bagnes, ils ont montré d'une façon certaine leur vocation pour le métier des armes.

L'incidence budgétaire pour la bonification de pension des militaires de carrière, anciens prisonniers politiques 1914-1918, sera minime, étant donné qu'elle atteint seulement une soixantaine d'officiers et de sous-officiers. Quant aux prisonniers politiques de 1940-1945, peu nombreux également, les dispositions proposées n'entrent pas encore actuellement dans le champ d'application, les intéressés n'ayant pas atteint l'âge normal de la pension d'ancienneté.

La présente proposition de loi complète les lois coordonnées sur les pensions militaires.

Het is maar billijk, als legerdienst bij het gemobiliseerd leger te beschouwen, de tijd die, als burger, in gevangenschap doorgebracht werd door jongelieden die, tijdens de twee wereldoorlogen, met levensgevaar gepoogd hebben zich bij het leger te vervoegeen om deel te nemen aan de oorlog en die, in de gevangenissen en concentratiekampen, een gebaar van zeer verheven vaderlandsliefde duur hebben betaald. Overigens, door na hun terugkeer uit de bagno's dienst te nemen bij het leger hebben zij op klare wijze uiting gegeven van hun roeping voor de legerdienst.

De begrotingsweerslag van de pensioenbonificaties der beroepsmilitairen, gewezen politieke gevangenen van 1914-1918, zal gering zijn daar zij slechts een zestigtal officieren en onderofficieren betreft. Voor de politieke gevangenen van de oorlog 1940-1945, eveneens weinig talrijk, gelden de voorgestelde bepalingen thans nog niet, daar de belanghebbenden de normale leeftijd voor het anciënniteitspensioen nog niet hebben bereikt.

Dit wetsvoorstel vult de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen aan.

M. JAMINET.

PROPOSITION DE LOI

Article premier.

« L'article 6, B, de la loi du 21 juillet 1844, sur les pensions civiles et ecclésiastiques, modifiée par la loi du 2 juin 1920, est complété par la disposition suivante :

» La durée de la captivité subie par les prisonniers politiques des deux guerres — qui auront fait la preuve de leur activité patriotique désintéressée — est assimilée aux services militaires effectifs pour le temps de la présence au corps.

» Le temps de présence réelle au corps passé aux armées mises sur pied de guerre et le temps assimilé pour les prisonniers politiques sera majoré d'après les règles établies pour l'obtention de la pension militaire pour ancienneté de service. »

Art. 2.

L'article 51 des mêmes lois est complété par l'alinéa suivant :

« Tout le temps passé en captivité par les prisonniers politiques de 1914-1918 et de 1940-1945 sera compté double dans le règlement de leurs années de service pour autant qu'ils ne bénéficient pas d'autres bonifications pendant ce même temps. »

1er février 1966.

WETSVOORSTEL

Artikel I.

« Artikel 6, B, van de wet van 21 juli 1844, op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen, gewijzigd bij de wet van 2 juni 1920, wordt met volgende bepaling aangevuld :

» De tijd in gevangenschap doorgebracht tijdens de twee wereldoorlogen door de politieke gevangenen die het bewijs leveren van hun onbaatzuchtige activiteit in dienst van het land, wordt gelijkgesteld met de werkelijke militaire dienst voor de duur van hun aanwezigheid bij het korps.

» De duur van de werkelijke aanwezigheid bij het korps, doorgebracht bij het leger op oorlogsvoet en de gelijkgestelde tijd voor de politieke gevangenen wordt verhoogd volgens de regelen die vastgesteld zijn voor het bekomen van het militair pensioen wegens dienstanciënniteit. »

Art. 2.

Artikel 51 van voormelde wetten wordt met het volgende lid aangevuld :

« De gehele tijd in gevangenschap doorgebracht door de politieke gevangenen van de oorlogen 1914-1918 en 1940-1945, wordt dubbel geteld bij de berekening van hun dienstjaren, voor zover zij althans voor diezelfde periode geen andere extra-bonificaties ontvangen. »

1 februari 1966.

M. JAMINET,
R. SCHEYVEN,
R. GILLET,
M. BOUTET,
L. MARTENS,
A. NAZÉ.